

ISSN 1304-8120 | e-ISSN 2149-2786

Araştırma Makalesi * Research Article

Ege Bölgesi İlleri Ağzlarında Yer Alan Tarım ve Hayvancılıkla İlgili Araç Gereç Adları Üzerine Tematik Bir Sınıflandırma

A Thematic Classification on the Names of Tools Related to Agriculture and Livestock in Aegean Region Provincial Dialects

Mehmet Emin TUĞLUK

Dr. Öğr. Üyesi, Batman Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü
emintugluk@gmail.com

Orcid ID: 0000-0003-1866-5580

Öz: Bir milletin söz varlığı o milletin yaşadığı coğrafya, iklim, sosyo ekonomik hayat gibi unsurlardan izler taşır. Temel geçim kaynakları hayvancılık olan Türkler genellikle at, koyun, sığır yetiştiriciliği yapmışlardır. Bununla birlikte Türklerin tarımla uğraştıkları, tahıl ürünleri ettikleri, tarım araç gereçlerinden yararlandıkları hatta bunları devletler arası antlaşmalara konu ettikleri tarihî belgelerden anlaşılmaktadır. Tarihî Türk lehçeleri tarım ve hayvancılık ile ilgili zengin bir söz varlığına sahiptir. Ayrıca Türkçenin elimizdeki ilk sözlüğü olan Dîvânü Lügâti't Türk'te de tarım ve hayvancılıkla ilgili pek çok sözcük yer almaktadır. Bununla birlikte Türk toplum hayatının sosyal ve ekonomik yapısının tespit edilebilmesi için Türkiye Türkçesi ağzlarında geçen tarım ve hayvancılıkla ilgili sözcüklerin belirlenmesi önemlidir. Bu çalışmada Ege Bölgesi illeri ağzlarında kullanılan tarım ve hayvancılıkla ilgili araç gereç adları tespit edilmeye çalışılmıştır. Bu amaçla Ege Bölgesi illeri olan Afyonkarahisar, Aydın, Denizli, İzmir, Kütahya, Manisa, Muğla, Uşak illeri ağzları ile ilgili hazırlanan kitaplar, makale ve lisansüstü tezler ile Türkiye'de Halk Ağzından Derleme Sözlüğü taranmış, tespit edilen söz varlığı sınıflandırılmış ve çalışmanın sonucunda konu ile ilgili değerlendirmelerde bulunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Ege Bölgesi, tarım, hayvancılık, araç gereç adları.

Abstract: The vocabulary of a nation carries traces of elements such as the geography, climate, socio-economic life of that nation. The ancient Turks, whose main livelihood was animal husbandry, generally raised horses, sheep and cattle. However, it is understood from the historical documents that the Turks were engaged in agriculture, planted grain products, benefited from agricultural products for eating and drinking, benefited from agricultural tools and even made them the subject of interstate agreements. Historical Turkish Dialects have a rich vocabulary about agriculture and animal husbandry. In addition, Dîvânü Lügâti't Türk, the first known written dictionary of Turkish, contains many words related to agriculture and animal husbandry. However, in order to determine the social and economic structure of Turkish community life, it is important to determine the words related to agriculture and animal husbandry in Turkey Turkish dialects. In this study, it was tried to determine the names of tools and goods related to agriculture and animal husbandry used in the dialects of Aegean region provinces. For this purpose, the books and articles prepared on the dialects of the Aegean region provinces Afyonkarahisar, Aydın, Denizli, İzmir, Manisa, Muğla, Kütahya, Uşak, postgraduate theses and the Compilation Dictionary from Folk Dialect in Turkey were scanned, the identified vocabulary was classified and as a result of the study relevant evaluations have been made.

Keywords: Aegean Region, agriculture, animal husbandry, tool names.

Geliş Tarihi:04.07.2022

Kabul Tarihi:30.08.2022

Yayın Tarihi:31.08.2022

Atıf: Tuğluk, M.E.. (2022). Ege bölgesi illeri ağzlarında yer alan tarım ve hayvancılıkla ilgili araç gereç adları üzerine tematik bir sınıflandırma. *Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 19(2), 656-680.
Doi: 10.33437/ksusbd.1140456

GİRİŞ

İnsanın varlığını sürdürmesinin temelinde yiyeceğini temin etmesi yani beslenme ihtiyacını karşılaması gelmektedir. Tarihin ilk dönemlerinde insanlar yiyeceklerini gündelik olarak temin etmişlerdir. Ancak nüfusun artması, yerleşik hayata geçilmeye başlanması vb. faktörlerin etkisiyle sonraki zamanlar için yiyecek depolama ihtiyacı doğmuştur. Bu durum tahıl başta olmak üzere et, sebze ve meyvenin uygun şartlarda saklanarak ileriki dönemlerde kullanılmasının sağlanması için çözümler aranmasına neden olmuştur. Bu düşünce konservecilik fikrinin temelini oluşturmuştur. Gıda ürünlerinin saklanıp depolanması bu ürünlerin daha kolay alınıp satılmasına olanak tanımış ve ticari hayatın gelişmesini sağlamıştır.

Tarım ve hayvancılığın yapılabilmesi için ilk dönemlerden beri öğütme taşları, ağaç dallarından kesilen, çekildiğinde toprağı kazıyabilen "V" şeklini andıran saban, yay şeklindeki hayvan boynuzlarıyla yapılan oraklar, ilkel boyunduruk, semer ve üzengiler gibi çeşitli araç gereçlere ihtiyaç duyulmuştur (Akın ve Esgici, 2015, s. 2-3). Sanayi devrimine kadar tarım alanında kullanılan araç gereçlerde köklü bir değişiklik olmamıştır. Sanayi devrimiyle birlikte tarımda ilkel araç gereçlerin kullanımı azalmış, teknolojik araç gereçlerin kullanımı yaygınlaşmıştır. Tarımda sanayileşmeyle birlikte insan gücüne eskisi gibi ihtiyaç kalmamış, daha az alandan daha az sürede çok daha fazla ürün elde edilmeye başlanmıştır. Bunun neticesinde tarım, ülkeler arasında önemli bir ekonomik faaliyet olarak yerini almıştır. Bununla birlikte tarım ve hayvancılık bir çok toplumun sosyal, ekonomik ve kültürel hayatında önemli bir etkiye sahiptir.

Milletlerin söz varlığı yaşadıkları coğrafya ve iklimten, uğraştıkları sanat ve mesleklerden izler taşır. Konar göçer bir kültüre sahip olan Türkler tarih boyunca tarım ve hayvancılıkla uğraşmışlardır. Türklerin tarım ve hayvancılıkla ilgili yaşantıları hakkında Türk, Çin, Bizans ve Geç Batı kaynakları ile Arap ve Fars kaynakları bilgiler vermektedir (Gül, 2004). Türkçe, tarım ve hayvancılıkla ilgili söz varlığı açısından zengin bir dildir. Tarihî Türk lehçelerinde ve Türkiye Türkçesi ağızlarında tarım ve hayvancılıkla ilgili zengin bu söz varlığını görmek mümkündür.

Bu çalışmada Ege Bölgesi illeri ağızlarında yer alan tarım ve hayvancılıkla ilgili araç gereç adları tespit edilmeye çalışılmıştır. Bu amaçla Ege Bölgesi illerinden olan Afyonkarahisar, Aydın, Denizli, İzmir, Kütahya, Manisa, Muğla, Uşak illeri ağızları üzerine hazırlanan kitaplar, makale ve lisansüstü tezler ile Türkiye’de Halk Ağzından Derleme Sözlüğü taranmıştır. Derleme Sözlüğünde tespit edilen sözcükler DS kısaltmasıyla, cilt ve sayfa numarasından sonra sözcüğün geçtiği yer belirtilerek gösterilmiştir. Derleme Sözlüğü dışında taranan eserler parantez içerisinde eser ismi kısaltılarak ve geçtiği sayfa numarası belirtilerek verilmiştir. Bir araç veya gereç adı birden fazla kaynaktan geçiyorsa, parantez içerisinde kaynakların hepsine yer verilmiştir. *Bir araç gereç adı için kullanılan adlar* başlığı altındaki sözcükler tek veya bilinen bir araç gereci tanımlıyorsa bu sözcüklerin karşısına anlamları verilmemiştir. Örneğin *Traktör için Kullanılan Adlar* başlığında traktörün farklı yörelerdeki her söylenişi için ayrıca traktör anlamı yazılmamıştır. Ancak *bir araç gereç adı ile ilgili adlar* başlığı altındaki araç gereç adlarının görevleri değişebildiğinden bu adların anlamlarına yer verilmiştir. Örneğin *Saban ile İlgili Araç Gereç Adları* başlığı altında sabanla ilgili adlara ve bu adların anlamlarına yer verilmiştir. Bir araç gereç adı birden fazla yörede kullanılıyorsa sözcüğün geçtiği tüm yöreler parantez içerisinde kısaltma ile gösterilmiştir. Bir sözcük farklı yörelerde kullanılıp farklı ifadelerle aynı anlamı karşılıyorsa bu sözcüğün anlamları tek bir anlam çatısı altında verilmiştir. Bir sözcük farklı yörelerde aynı anlamı ifade etmekle birlikte sözcük diğer anlamlardan ayırt edici bir özellikle ifade edilmişse bu anlamlar madde başının altında 1., 2., 3., şeklinde numaralandırılarak verilmiştir.

Ege Bölgesi İlleri Ağızlarında Yer Alan Tarım ve Hayvancılıkla İlgili Araç Gereç Adları Üzerine Tematik Bir Sınıflandırma

Tarımla İlgili Araç Gereç Adları

Toprağı sürmede ve taşımacılıkta kullanılan araç gereç adları

Saban için Kullanılan Adlar

demir pulluk: (KKA, 375), **demir tutañ:** (EA, 389), **dönerce:** (DS II, 1584: Çal-Denizli), **ğarasaban:** (DÇİSKA, 200; SA, 342; TYAİ, 149), **kutan:** (DS IV, 2982: Urla-İzmir), **öküz çifti:** (KKA, 412),

pulduḫ: (EA, 363), **pullu'**: (SYA, 742), **pullūg:** (EA, 336), **pulluk:** (AYA, 111; BĪA, 148; BKA, 258; BYTÇA, 252; ĆĪA, 253; İĪBĪA, 453; SYA, 584; TYAĪ, 149), **pulluK:** (BDA, 189), **pullūk:** (EA, 363), **saban:** (AMA, 318; BÇÇA, 166; BDA, 314; BĪA, 114; BYTÇA, 261; ĆĪA, 257; DBĪA, 52; DÇİSKA, 125; EA, 336; HMAKAİSV, 13; İĪTĪA, 235; KAYA, 114; KGYA, 83; KKA, 412; KSA, 157; SA, 340; SYA, 584; ŞYA, 404; TYAĪ, 151; UİKS, 138; YKKA, 475), **solaK buluK:** (EA, 327), **yılmaz çardaklı:** (EA, 327), **zapan:** (DS VI, 4350: Alaattin, Acıpayam-Denizli), **zencirli pullug:** (EA, 255).

Saban görevi gören araç gereç adları

ğazayā: "Toprağı sürmeye yarayan alet." (BKA, 317).

ğazayağı: "Tarla sürmeye yarayan alet." (ŞYA, 389).

sacayı: "Pulluk şeklinde bir tarım aleti." (SA, 380).

saÇayā: "Pulluk şeklinde bir tarım aleti." (SYA, 743).

Saban ile ilgili araç gereç adları

āyna: "Traktörlere takılan pulluk parçası." (AMA, 297).

basğı: "Sabanın açıklığını ayarlamak için okun üstünden kılıca geçirilen kamanın dayandığı parça." (YKKA, 221).

boyla kazığı: "Saban kulaklarının girdiği ağaç." (DS I, 746: Görece-İzmir).

buğle: "Ağaç sabanlarda kulağı sabana bağlayan ağaç." (DS II, 780: Tire-İzmir).

çevgel: "Saban demirinin çamurunu sıyırmaya yarayan, üvendirenin ucundaki aygıt, sıyrığı." (YKKA, 259).

eğek: "Sabanın el ile tutulan ağaç kısmı, tutak." (DS III, 1675: Çivril-Denizli; Eskere, Geriçam, Köyceğiz, Yerkesik-Muğla).

eğenk: "1. Sabanın el ile tutulan ağaç kısmı, tutak." (DS III, 1675: Nikfer, Tavas-Denizli). "2. Sabanın demir takılan ve biraz da toprağa giren kısmı, ökçe." (DS III, 1675: Bayat, Emirdağ-Afyon).

eñeK: "Sabanın demir geçirilen yerden başlayarak elle tutulan yere kadar olan ana parçası." (YKKA, 311).

ensekoca: "Sabanın ökçesiyle okunu birbirine bağlayan ve kılık ile ökçe arasına takılan 40-50 cm. uzunluğunda ağaç." (DS III, 1760: Fethiye-Muğla).

eyenk: "1. Sabanın el ile tutulan ağaç kısmı, tutak." (DS III, 1675: Tilkili, Tavas-Denizli; Alanlı, Aydın; Selimşahlar, Manisa). "2. Sabanın demir takılan ve biraz da toprağa giren kısmı, ökçe." (DS III, 1675: Bozdoğan-Aydın).

eyyaf: "Saban kayışı ucuna yaş meşe ağacından örülerek yapılan eğri halka." (DS III, 1828: Ayvalı, Tavşanlı-Kütahya).

gecine: "Sabana yapışan toprağı kazmaya, temizlemeye yarayan ucu keskin saplı demir." (SYAÖ, 490).

geçene: "Saban demiri." (DS III, 1961: Dont, Fethiye-Muğla).

gevele: "Saban oku ile saban tabanını birbirine bağlayan çivi." (DS III, 2008: Çıgırı, Dinar-Afyon; Bulkaz-Çivril, Söğüt-Honaz, Dede, Çal-Denizli; Kütahya).

geyve: "Saban okuna takılan çivi." (DS III, 2018: Darıveren, Acıpayam-Denizli).

ısrın: "Üvendirenin ucunda çakılı olan ve sabanın çamurunu sıyırmaya yarayan demir." (DS IV, 2494: Görece-İzmir).

iğef: "Saban okunu boyunduruğa bağlayan ağaç halka." (DS IV, 2510: Bayat, Emirdağ-Afyon; Ovacık, Tavas-Denizli; Dont, Fethiye; Yerkesik-Muğla).

iyef: "Boyunduruğu saban okuna bağlayan eğri ağaç." (DS IV, 2574: Abaz, Acıpayam, Söğüt, Kösten-Denizli; Pınarlıbelen, Bodrum-Muğla). 2. "Ot, sap, çalı bağlamalarının iplerini sıklaştırmakta kullanılan araç." (DS IV, 4528: Fethiye ve çevresi Muğla).

ökçe: "Saban demirinin geçtiği eğri ağaç parçası." (DS IV, 3327: Çıgır, Dinar-Afyon; Dağal-Çal, Darıveren-Acıpayam, Söğüt, Honaz, Çöplü, Çivril-Denizli; Kütahya).

şase: "Ağaç sabanın bütün malzemelerini bağlayan kısmı." (AMA, 321).

yatak: "Sabandaki şasenin altında bulunan ve toprağı süren demir kısım." (AMA, 325).

Traktör için kullanılan adlar

direkdör: (KDA, 209), **direkdor:** (BÇÇA, 276), **dirëktör:** (İİA, 296), **taraktör:** (KYA, 252), **tırahtör:** (BKA, 331), **tırahdor:** (SA, 384), **tırakdör:** (ÇİA, 257), **tırahdör:** (DEYA, 527; SA, 384), **tırahtör:** (DEYA, 220), **tırahtör:** (ŞYA, 358), **tırahtör:** (BKA, 258; DBİA, 132; DEYA, 527), **tiraktör:** (ÇİA, 253), **Tırahtör:** (KDYA, 222), **tırahtör:** (KKA, 376), **tiraktör:** (MA, 842; KYA, 71; SA, 311), **tiraktür:** (EA, 397), **tıraktür:** (AYA, 139), **Tırahtör:** "Traktör." (SYA, 748), **tırahtör:** (BKA, 270), **tirektor:** (KYA, 252), **trakdör:** (EA, 320), **traktör:** (İİTİA, 160; KEYA, 117).

Tarlayı sürmede kullanılan motor için kullanılan adlar

motō: (KDYA, 189), **motör:** (BKA, 326), **motor:** (EA, 320; İİTİA, 235; KEYA, 117; KKA, 410; SA, 296; ŞYA, 358), **motū:** (HMAKAİSV, 13), **motur:** (BDA, 189; BKA, 326; DÇİSKA, 151; DEYA, 360; KSA, 159; SA, 377; SYA, 737; TYAİ, 149; YKKA, 446), **mötur:** (BKA, 326), **motür:** (EA, 219).

Römork için kullanılan adlar

remoK: (SA, 340), **remorg:** (ŞYA, 301), **römök:** (TYAİ, 176), **römuK:** (KSA, 253), **römuK:** (TYAİ, 130).

At arabası için kullanılan adlar

at arabası: (EA, 279; ŞYA, 358), **begir arabası:** (BDA, 294), **begir arbası:** (AYA, 139), **dört tekeli araba:** (SA, 290), **dört tekerli:** (BKA, 258), **yaylı:** (AMA, 325), **yâyly:** (BKA, 334).

At arabası ile ilgili araç gereç adları

ağış taşı: "At arabasında tekerin dağılmaması için başlığın önüne takılan demir malzeme." (AMA, 295).

angıç: "Harman zamanı, fazla sap yüklemek için öküz ve at arabalarının iki tarafına konan tahta parmaklıklı kanat." (DS I, 265: Ahat, Banaz-Uşak; Dikili-İzmir).

ārka taşı: "At arabasında tekerin dağılmaması için başlığın arkasına takılan demir malzeme." (AMA, 296).

bārmaK: "At arabası tekerinde başlık ile çemberi birbirine bağlayan ağaç çubuk." (AMA, 297).

başlık: "At arabası tekerlerinin arka kısmı." (AMA, 298).

çakıldak: "At arabalarında atın sağa sola kaçmaması için falaka tabir edilen aletin ucuna takılan ağaç." (SYAÖ, 480).

çemen: "At arabasını çeken ve simite takılan parça." (AMA, 300).

dizgin: "At arabasında hayvanı yönlendiren uzun kayışlar." (AMA, 302).

falaka: "At arabasında iki atı denk bağlama için kullanılan malzeme." (AMA, 304; SYAÖ, 487).

gapaK mili: "At arabası tekerinin başlık kısmına takılan somun." (AMA, 306).

gatalaK: “At arabasında tekerin ileri gitmemesi için kullanılan malzeme.” (AMA, 306).

gergi: “At arabasında arka çatallara bağlanan yuvarlak demir.” (AMA, 307).

gezinti: “At arabasında yönü belirlemek için kullanılan üstü demir altı ağaç 1 m’lik malzeme.” (AMA, 307).

gönye demiri: “At arabasında sandık kısmını bağlamak için kullanılan demir.” (AMA, 309).

göt taşı: “At arabasında tekerin dağılmaması için başlığın arkasına takılan demir malzeme.” (AMA, 309).

halka: “At arabası tekerinde başlığın üzerine takılan ve dağılmayı önleyen halka.” (AMA, 310).

ıskarpile: “At arabası tekerinde lamba açma aleti.” (AMA, 311).

kePce: “At arabasının başlık kısmında poyrayı genişletmek için kullanılan çelik malzeme.” (AMA, 312).

lamba: “At arabası tekerinin başlık kısmında parmakların girdiği oyuk kısım.” (AMA, 313).

lobut: “At arabası tekerinde parmakların da bağlandığı ağaç çember.” (AMA, 313).

ok kayışı: “At arabasının inişte fren yapmasını sağlayan kayış.” (AMA, 316).

ok: “At arabasında; çeken, falaka ve benzeri nesnelere bağlandığı uzun, yuvarlak ağaç.” (AMA, 316).

oraK demiri: “At arabası ön takımı üzerinde bulunan bağlantıyı sağlayan demir kısım.” (AMA, 316).

paldım: “At arabalarında yokuştan inerken atı tutmaya yarayan alet.” (UİA, 386).

pärçin zımbası: “At arabası tekerinde parmakların arasına çakılan perçin demiri.” (AMA, 317).

poyra: “At arabası tekerinin başlık kısmındaki döküm.” (AMA, 318).

pul: “At arabasının lobut kısmında kullanılan delikli, küçük demir halka.” (AMA, 318).

röndele: “At arabasının lobut kısmında kullanılan delikli, küçük demir halka.” (AMA, 318).

sıKma: “At arabalarında iki tekeri birbirine bağlayan malzeme.” (AMA, 320).

somun mili: “At arabası tekerinin başlık kısmına takılan somun.” (AMA, 320).

sünnät: “At arabası tekerinde dingil ucu.” (AMA, 320).

şina demiri: “At arabasında tekerinde lobutun üzerine geçirilen demir çember.” (AMA, 321).

ta’tevi: “At arabasının bir aleti.” (SYA, 747).

teker çengeli: “At arabası tekerinde lobut üzerine demir halkayı geçirmeye yarayan alet.” (AMA, 322).

yedak: “İki hayvanın arasına gelen ve asıl arabayı idare eden uzun ok, dişlik.” (ADÜM1, 212).

ziKKe: “At arabasının ön ve arka kısmını bağlayan 30 cm’lik demir bağlantı.” (AMA, 326).

zil: “At arabasında ses veren çelik malzeme.” (AMA, 326).

Kağnı için kullanılan adlar

gağni: (DYA, 96), **gāğni:** (İİA, 297), **ğāni arıbası:** (SYA, 665), **ğāni:** (BDA, 340; DEYA, 503; KAYA, 132; KGYA, 124; SA, 340; ŞYA, 224; UİA, 377), **ğani:** (BİA, 148), **gañlı:** (BDA, 340; UİA, 377), **ğañlı:** (DÇİSKA, 150; SYA, 721; YKKA, 335), **ganrı:** (ADÜM1, 171), **ğara gağni:** (BMA, 212), **ğara gāni:** (SA, 342), **gızak:** (ADÜM1, 175), **iki tekerli gağni:** (SA, 290), **kağni:** (BKA, 258), **kāğni:** (BKA, 322), **kañğni:**

(SYA, 732), **ķānı:** (BKA, 322), **kānı:** (AMA, 312), **ķānılı:** (SYA, 732), **öküS arabası:** (AMA, 317), **öküS ġānısı:** (ŞYA, 224), **öküz arabası:** (KKA, 412) **öküz arabası:** (KSA, 159; TYAİ, 162), **öküz ġānısı:** (BDA, 294), **saman arabası:** (BDA, 190).

Kaġnı ile ilgili araç gereç adları

āzi: “Kaġnının ensen tabir edilen parçasını tutan büyük çiviler.” (SYAÖ, 476).

buylu: “Kaġnıda ev tabir edilen yerleri birbirine bağlayan tahta.” (SYAÖ, 479).

çarıķ: “Yokuş aşağı inen kaġnı veya römorkları frenlemek için tekerlek ile zemin arasına konularak sürüklenen oluk şeklindeki demir levha.” (YKKA, 254).

delece: “Kaġnı, at arabası, traktör üzerine dayaklar dikilerek biçilmiş ekin getirmeye yarar düzenek.”

delice: “Dikdörtgen şeklinde, üstüne harmana götürülecek buğday, arpa sapı konulan araç.” (KDYA, 330; SYA, 713; UİA, 374).

delice: “Kaġnının kenarlarına takılan ve sapların dökülmesini önleyen tahta parçaları.” (SYAÖ, 483).

dirime: “Kaġnının ön direk alt tarafına dikilen çatal.” (DADSK, 134).

ensen: “Kaġnının dingil görevi gören parçası.” (SYAÖ, 486).

ġanad: “Harman zamanında fazla sap yüklemek için kaġnının iki tarafına takılan tahta parçası, parmaklık.” (SYAÖ, 489).

gelberi: “Kaġnılarda ekin demetlerini bağlamakta kullanılan urganların arasına geçirilmiş kavisli ağaç parça.” (YKKA, 352).

geri: “Kıl dokuma olup kaġnıyla saman çekerken kaġnının kanatlarına takılan büyük çuval.” (SYAÖ, 491).

ġoġan: “Kaġnı tekerleġinin ortasından mil geçen metal parça.” (YKKA, 369).

ırahat: “Kaġnının okunun altına konan sopa.” (SYAÖ, 496).

iġ: “Kaġnının mili.” (YKKA, 412).

kılış: “Kaġnının bir parçası.” (SYAÖ, 498).

Taşımada kullanılan diġer araç gereç adları

çekki: “Biçilmiş ekin yığınlarını çekmek için meşeden veya demirden yapılmış araç.”

geri: “Saman taşımada kullanılan araç.”

ġızak: “Üzerine mahsul yığıldıktan sonra, hayvan tarafından çekilen harman arabası.” (ADÜM1, 175).

kızak: “Buğday sapı, ekin ve odun çekmek için ağaçtan yapılmış tekerleksiz bir çeşit taşıt.” (DS IV, 2861: Merkez köyleri-Denizli; Eymir, Bozdoġan-Aydın; Milas-Muġla).

manıç: “Saman çekmek için kullanılan tahtadan yapılmış tarım aracı.” (DS IV, 3123: Maran, Honaz-Denizli).

oturtma: “Mahsul taşımaġa mahsus olan kızıġın daha büyüġü.” (ADÜM1, 193).

Toprağı kazmada ve çapalamada kullanılan araç gereç adları

Bel için kullanılan adlar

bel: (HMAKAİSV, 12; YKKA, 221), **dürü:** (DS II, 1636: Turgutlu, Gökçeköy, Alaşehir-Manisa; İzmit), **küsgü:** (BDA, 343; HMAKAİSV, 89), **küsük:** (İİA, 302; ŞYA, 398).

Çapa için kullanılan adlar

arıK çapası: (HMAKAİSV, 12), **çaPa:** (HMAKAİSV, 12), **çapa:** (İİTİA, 129; KDYA, 189; YKKA, 254), **çapanarlı kekeç:** (AMA, 300), **çapı:** (ŞYA, 710), **gelbere:** (DS III, 1972: Sütlaç, Dinar-Afyon), **gelberi:** (DS III, 1972: Oğuz, Acıpayam; Kiremitçi-Denizli; Fethiye-Muğla), **kök çapası:** (HMAKAİSV, 12), **salım çapası:** (HMAKAİSV, 13), **tıKtıK çapası:** (HMAKAİSV, 13), **yalıñ yüzlü çapa:** (HMAKAİSV, 13).

Kazma için kullanılan adlar

gazma: (HMAKAİSV, 12), **meğel:** (DS IV, 3150: Turgutlu-Manisa), **sivri:** (DS V, 3651: Bozdoğan-Aydın, Milas-Muğla).

Kürek için kullanılan adlar

dikel: (DS II, 1485: Belevi-İzmir), **ferece:** (İİA, 297), **kelberi:** (DS IV, 2725: Afyon), **kürek:** (BKA, 323), **kürek:** (SA, 326), **küreK:** (HMAKAİSV, 13).

Bel, çapa, kazma ve kürek ile ilgili araç gereç adları

dePgi: “Bel denilen tarım aracının toprağa batması için ayakla basılan iki kulaklı kısmı.” (YKKA, 282).

saplık: “Balta, çapa ve benzeri araçlara sap yapmakta kullanılan odun.” (HMAKAİSV, 13).

teпки: “Bel denilen tarım aracının ayakla basılan tahta bölümü, ayaklık.” (DS V, 3887: Çöplü, Çivril-Denizli; Marmaris-Muğla).

zaplık: “Balta, kazma, çapa gibi araçlara sap yapmakta kullanılan odun.” (MYA, 472).

Toprağı düzleştirmede kullanılan araç gereç adları

Tapan için kullanılan adlar

süğü: (HMAKAİSV, 13), **sürgü:** (DS VI, 4715: Çal-Denizli; DS V, 3721: Uşak, Sarayköy, Çöplü-Çivril, Söğüt, Bereketli, Tavas-Denizli; BDA, 189), **tapa:** (DEYA, 526), **tapan:** (DS VI, 4739: Emirdağ-Afyon; DS V, 3825: Özburun, Bolvadin-Afyon; Kütahya).

Tırmık için kullanılan adlar

algi: (ŞYAÖ, 474), **barana:** (DS VI, 4446: Dereçine, Sultandağı-Afyonkarahisar), **borana:** (DS I, 738: Afyon), **dergi:** (DS II, 1433: İzmir), **dırmıg:** (EA, 335), **dırmık:** (BKA, 250), **dırmık:** (DS II, 1471: Kızılköy, İncesu, Dinar-Afyon; Oğul, Acıpayam-Denizli; İİTİA, 235; KYA, 71; ŞYA, 383; UİA, 374, UİKS, 53), **dımık:** (HMAKAİSV, 12), **dırmık:** (BKA, 258), **gelbere:** (DS III, 1972: Anamur-İçel), **gelberi:** (DS III, 1972: İshaklı, Bolvadin; Dinar-Afyon), **ok:** (BİA, 134), **ok:** (DS V, 3276: Uşak), **Tırmı':** (ŞYA, 748).

Toprağı düzleştirmede kullanılan diğer araç gereç adları

tokaç: “Toprağı pekiştirmeye yarayan ağaç tokmak.” (DS V, 3948: Alaşehir-Manisa).

yılgı: “Harman yerini çiğneyip düzeltmekte kullanılan taş merdane.” (DS VI, 4270: Seyrek-İzmir).

Tarım ürünlerini ekme ve sökmeye kullanılan araç gereç adları

ganca: “Pancarın sökülmesini gerçekleştiren alet.” (ŞYA, 387).

ızgara: “Ekin ekme aracı.” (ŞYA, 395).

mibzer: “Tarlaya tohum ekme aracı.” (İİTİA, 234).

mimzer: “Tarlaya tohum ekmede kullanılan bir alet.” (BKA, 326; SA, 377).

takoz: “Pamuk dikmek için kullanılan ağaçtan yapılmış alet.” (İİTİA, 235).

Hasat esnasında kullanılan araç gereç adları

Orak için kullanılan adlar

gavram orā: (BDA, 340), **gavram:** (SYA, 722), **gavrama:** (DS III, 1940: Çivril-Denizli), **ğavrama:** (KDA, 280), **kavrama:** (DS IV, 2691: Narlıdere, Buldan-Denizli), **ora’:** (SYA, 730), **oraK makinesi:** (EA, 195), **oraK:** (BDA, 168), **orağ:** (DÇİSKA, 150; KAYA, 89; KDA, 243; SA, 261), **oraK:** (KDYA, 189; SYA, 443; ŞYA, 358; YKKA, 456), **orak:** (DEYA, 342; DYA, 101; HMAKAİSV, 13; KEYA, 116; KSA, 253), **orān:** (ŞYA, 224).

Tırpan için kullanılan adlar

ğıran: (HMAKAİSV, 12), **gorsa:** (DS III, 2105: Bekilli, Çal-Denizli), **kosa:** (BDA, 342; KSA, 258; MA, 1235; TYAİ, 181), **kosa:** (DS IV, 2930: İshaklı-Bolvadin, Çardak, Dinar-Afyon; Oğuz, Alâeddin-Acıpayam, Beylerli-Çal ve köyleri, Honaz-Denizli; Akçaova-Çine, Eymir-Bozdoğan, Umurlu-Aydın, Seferhisar ve köyleri, İzmir, Alaşehir-Manisa; Ilıcaksu, Domaniç, Simav-Kütahya; DS VI, 4568: Eşme-Uşak). **tırpan:** (BDA, 168; BKA, 250; DEYA, 527; EA, 397; KDA, 222; ŞYA, 247), **tırPan:** (HMAKAİSV, 13), **turpan:** (ADÜM1, 208; KDA, 283; KYA, 252; UİA, 389; SA, 384; TYAİ, 177; UİA, 389).

Tırpanla ilgili araç gereç adları

ecik: “Tırpanın sapındaki elle tutulan ağaç kısım.” (DS III, 1661: Çöplü, Çivril-Denizli).

elcik: “1. Ekin biçerken sol elin parmaklarına geçirilen, eldiven şeklinde tahtadan yapılan bir araç.” (DS III, 1705: Kemalpaşa-İzmir). “2. Tırpanı tutmak için yapılan tahta yer.” (ŞYA, 385).

elciK: “Ekin biçerken sol elin parmaklarına geçirilen eldiven şeklinde tahtadan yapılan bir araç.” (HMAKAİSV, 12).

ellik: 1. “Ekin biçerken sol elin parmaklarına geçirilen, eldiven şeklinde tahtadan yapılan bir araç.” (DS III, 1723: Eşme ve çevresi-Uşak). 2. “Ekin biçerken elin üç parmağına geçirilen tahta araç.” (DS III, 1724: Bodrum Muğla).

ğayrağ: “Tırpan bileme taşı.” (TYAİ, 180).

massaT: “Bıçak, tırpan, orak vb. bilemeye yarayan uzunca çelik veya taş alet.” (YKKA, 442).

tırpan ğayrağ: “Tırpanı bilemek için kullanılan taş.” (SYAÖ, 509).

Hasat ile ilgili diğer araç gereç adları

ekin biçme makinesi: “Ekin biçme makinesi.” (DEYA, 501).

ğıp ğıp: “Ekin biçme aleti.” (ŞYA, 390).

takırak: “Buğday biçmekte kullanılan ve traktörün arkasına takılan bir tarım aleti.” (DADSK, 140).

Hasat sonrası tarım ürünlerini ayıklamada kullanılan araç gereç adları

Döven için kullanılan adlar

dögen: (HMAKAİSV, 12), **döven:** (KKA, 385), **düen:** (SYAÖ, 485), **düğen:** (DS II, 1620: Dikici, Çiftlik, Dinar-Afyon; Sarayköy köyleri, Çivril ve çevresi, Alaettin-Acıpayam, Dağal, Ortaköy-Çal, Hırka-Tavas-Denizli; Dallica, Nazilli-Aydın, Balıkesir ve çevresi, Kütahya; BMA, 212; DÇİSKA, 161; KDYA, 255; YKKA, 301), **düvān:** (EA, 363), **düvan:** (ADÜM1, 166), **düven:** (BMA, 193; ŞYA, 224; YKKA, 304), **düven:** (AYA, 110; BDA, 190; BİA, 148; BKA, 250; BYTÇA, 253; DBİA, 160; DÇİSKA, 150; DEYA, 331; EA, 320; İİBİA, 610; KSA, 251; KAYA, 131; KEYA, 140; KKA, 412; SA, 364; SYA, 514; TYAİ, 161), **düver:** (EA, 363; KYA, 91), **düyen:** (SYAÖ, 485), **gara dövān:** (İİÖKBİA, 306).

Patoz için kullanılan adlar

ğara patoz: (SYA, 544; ŞYA, 358), **pataz:** (SYA, 507), **patos:** (BİA, 148; DBİA, 142; İİBİA, 773; KKA, 412), **patos:** (SA, 379; BKA, 328), **patoz:** (BDA, 190; ÇİA, 253; EA, 379; İİTİA, 235; KDYA, 189; KYA, 71; ŞYA, 403; TYAİ, 149), **potaz:** (İİÖKBİA, 306), **potuz:** (BYTÇA, 252; MA, 1241).

Biçerdöver için kullanılan adlar

biçēdōvē: (HMAKAİSV, 12), **biçen:** (DEYA, 331), **biçer döğer:** (UİKS, 25), **biçer:** (BKA, 250; EA, 320; KDA, 221; SA, 379; ŞYA, 301; TYAİ, 130), **biçerdöver:** (DBİA, 142), **biçerdüver:** (EA, 388), **biçki:** (BYTÇA, 373), **bişer:** (EA, 227), **döğer biçer:** (KDYA, 222), **döver biçer:** (SA, 364; KEYA, 117; KYA, 71; UİA, 375), **döverbiçē:** (KAYA, 131).

Döven ile ilgili araç gereç adları

cılkı: “Harmanda saman ile taneyi ayırmak için her ikisi arasına uzatılan ağaç.” (DS II, 913: Bolvadin-Afyon).

çেকেcek: “Dövenin altında sap çekmek için kullanılan aygıt.” (DS II, 1109: Yukarıseyit, Çal-Denizli).

ğıyık: “Dövendeki sivri taş.” (SYA, 724).

Harmanı bir araya getirmede ve savurmada kullanılan araç gereç adları

Ananat, dirgen, yaba için kullanılan adlar

adanat (adanak): (DS I, 64: Dinar köyleri-Afyonkarahisar; Ekse, Çal; İshaklı, Çivril; Acıpayam-Denizli köyleri), **aktaracak (akdıraç, aktaraç):** (DS I, 162: Karataş, Sarayköy-Denizli), **anadat:** (DS I, 247: Dinar-Afyonkarahisar; Eşme-Uşak). **ananad:** (BMA, 210; EA, 335), **ananat:** (KSA, 250; SYAÖ, 475; UİA, 370, UİKS, 10), **ananaT:** (EA, 387; BKA, 307; ŞYA, 374), **andanat:** (ŞYA, 247), **annat:** (DS I, 278: Ece, Gediz-Kütahya; DS VI, 4422: İshaklı, Dişli, Bolvadin; Işıklar-Afyon; Karahisar, İğdir, Çöplü, Çivril-Denizli; Alaşehir-Manisa; Beşkarış, Altıntaş-Kütahya; ADÜM1, 149; KAYA, 131; SYAÖ, 475). **atğı (atki):** (DS I, 368: İnces, Dinar, Atlıhisar, Bedeş, Şuhut-Afyon; DS VI, 4430: Dereçine, Sultandağı-Afyon; EA, 335), **atğı:** (ŞYA, 248), **atki:** (ŞYA, 375), **beldanaT:** (ŞYA, 247), **benganat:** (DS VI, 4456: Fethiye-Muğla), **bēşbāmaK:** (HMAKAİSV, 12), **çatal:** (YKKA, 255), **deryen:** (DS II, 1436: Kütahya), **diren:** (TYAİ, 172), **dirgān:** (İİÖKBİA, 395), **dirgen:** (BKA, 250; BYDKİ, 55; DADSK, 134, EA, 336; HMAKAİSV, 12; KAYA, 131; KDYA, 255; SA, 364; KSA, 256; ŞYA, 383; ÖUAS, 82; YKKA, 292), **dirigen:** (KKA, 376), **hap yutan:** (DS III, 2281: Torbalı, Menemen-İzmir), **kavrama:** (DS IV, 2692: Uşak), **laba:** (ADÜM1, 188; BKA, 324; EA, 363), **labaltı:** (AYA, 295; SYA, 735; DS IV, 3058: Emirdağ-Afyon), **senek:** (DS V, 3583: Afyon), **üş çatal:** (HMAKAİSV, 13). **yaba:** (DS VI, 4112: Nazilli-Aydın; ADÜM1, 210; BDA, 346; BYDKİ, 61; DEYA, 530; EA, 320; İİBİA, İİÖKBİA, 564; 598; KDA, 283; KDYA, 256; KSA, 254; SA, 385; SYAÖ, 511; ŞYA, 410; TYAİ, 149; UİKS, 166; YKKA, 525), **yabā:** (SYA, 665), **yabaaltı:** (DS VI, 4113: Denizli köyleri; İİBİA, 788; SYAÖ, 511; UİKS, 166; YKKA, 525), **yabe:** (SYA, 523), **yabı:** (HMAKAİSV, 13; SYA, 751), **yapsa:** (DADSK, 137).

Harmanı toplayıp yaymada kullanılan araç gereç adları

ayalama: “Harman sonunda kalan süprüntüleri, taneleri toplamaya yarayan kürek.” (DS I, 405: İsabey, Çal-Denizli).

çekdirik: “Harmanlarda saman toplamak için kullanılan tahta sürgü, sıyrığı.” (DS II, 1108: Bereketli, Tavas-Denizli).

çekki: “Sapı aşağı indiren bir ucu diğerinin dört katı uzunluğunda çatal biçimindeki alet.” (ŞYA, 380).

çekme: “Harman çekmeğe yarayan ucu eğri bir ağaç.” (DS II, 1115: Darıveren, Acıpayam, Çitak-Çivril, Abas, Kızılyer, Honaz-Denizli; Sürez-Bozdoğan; Aydın).

çekme: “Harmanda yaymak için sapları çekmeye yarayan soru işaretine benzer ağaçtan yapılmış bir tarım aracı.” (YKKA, 257).

çekmel: “Harman sürerken ekinleri düğenin altına getiren çengelli bir tarım aygıtı.” (DS II, 1115: Sığma, Sarayköy-Denizli).

çöte: “Orakla biçilen ekinleri toplamakta kullanılan ucu eğri değnek.” (BDA, 338; DS II, 1296: Bolvadin-Afyon; Sığma-Sarayköy, Narlıdere, İğdir, Kızılhisar-Çivril, Yukarıboğaz, Karataş, Sarayköy-Denizli; Karaoğlanlı-Manisa; Köprücek-Kütahya).

gızılıcık: “Harmanda süpürge olarak kullanılan kızıl gövdeli sarı çiçekli bodur boylu bir ot.” (BDA, 340).

harman küreği: “Saman toplamaya yarayan alet.” (ŞYA, 393).

kürdek: “Harmanda yığını yaymakta kullanılan ucu çengelli, uzun saplı araç.” (DS IV, 3044: Kızılcaölük-Denizli).

kürdenk: “Harmanda yığını yaymakta kullanılan ucu çengelli, uzun saplı araç.” (DS IV, 3044: Kızılcaölük, Solmaz, Tavas-Denizli).

kürenk: “Harmanda ekin saplarını çekip dağıtmaya yarayan ucu eğri tarım aracı.” (DS IV, 3046: Darıveren, Acıpayam-Denizli).

kürzenk: “Harmanda yığını yaymakta kullanılan ucu çengelli, uzun saplı araç.” (DS IV, 3050: Kızılcaölük-Denizli).

Pamuğu işlemede kullanılan araç gereç adları

çalkar: “Pamuk kozalarını ayıklayan makina.” (DS II, 1056: Eymir, Bozdoğan-Aydın).

çıkırık: “Pamukları çekirdekten ayırmağa yarayan ve el ile çalıştırılan bir araç.” (DS II, 1170: Yakaba, Fethiye-Muğla).

çirkık: “Pamuğun tohumunu ayırmak için kullanılan ağaçtan yapılmış araç.” (DS II, 1187: Yakabağ, Fethiye-Muğla).

Tütün ile ilgili araç gereç adları

gırmandal: “Tütün sııklarının konduğu karşılıklı gerilen iki tel.” (DS III, 2060: Yenice-Muğla).

gırmandal: “Yaş tütün dizilerini kurutmak için kullanılan kazıklara gerilmiş tellerden oluşan düzen.” (HMAKAİSV, 12).

golluk: “Tütün işinde kullanılan, eski çoraplardan yapılan ve kolların tütün ağdası olmaması için takılan malzeme.” (DADSK, 139).

kapan: “Tütün fidelğini örtmekte kullanılan çavdar sapından yapılmış kapak.” (DS IV, 4535: Pınarlıbelen, Bodrum-Muğla).

Meyvecilikte ve Sebzeçilikte kullanılan araç gereç adları

Meyve toplamada kullanılan araç gereç adları

arbacan: “Meyve toplamak için kullanılan üç ayaklı merdiven.” (DS I, 301: Gediz-Kütahya).

burkulaç / burkuleç: “Ucu çatallı, uzun, meyve koparmaya yarayan ağaç.” (DS I, 796: Muğla).

dağan: “Meyve toplamaya yarayan üç ayaklı ya da tek ayaklı uzun merdiven.” (DS II, 1322: Kütahya).

eğiç: “Yemiş koparmak için ağaç dalını çekmeye yarayan ucu eğri araç.” (DS III, 1677: Kozak, Bergama-İzmir).

eğmeç: “Meyve toplamak için ağaç dallarını eğmekte kullanılan ucu eğri sırık.” (YKKA, 307).

ğara ğan: “Ağaçtan meyve toplamakta kullanılan ağaç.” (KDYA, 222).

garağu: "Ağaçtan meyve toplamakta ve yığın halindeki saplardı dağıtmakta kullanılan çatallı ağaç." (DS III, 1919: Denizli).

gege: "Meyve dallarını eğmek ya da davarları yakalamak için kullanılan ucu çengelli uzun sırık." (DS III, 1968: Musacalı, Turgutlu-Manisa; Ilıcaksu, Domaniç-Kütahya; Muğla).

gelbere: "Yüksek dallardaki meyveleri toplamak için kullanılan çatallı sopa." (DS III, 1971: Ersis, Yusufeli-Artvin).

gelberi: "Yüksek dallardaki meyveleri toplamak için kullanılan çatallı sopa." (DS III, 1971: Muğla).

karağı: "Ağaçtan meyve toplamakta kullanılan ucu eğri sopa." (DS IV, 2645: Bayat, Emirdağ- Afyon).

Meyve ağaçlarını veya sebze fidelerini dik tutmada kullanılan araç gereç adları

barana: "Fasulye sırgı ve üzüm çubuklarını dayamaya yarayan çatal ağaç, kazık." (DS I, 525: Sarayköy köyleri-Denizli).

herek: "Asma dallan ve fasulyelerin sarkmaması için destek olarak dikilen sırık." (DS III, 2342: İshaklı-Bolvadin, Dikili, Dinar-Afyon; Karaçay, Honaz, Darıveren-Acıpayam; Sarayköy, Alaeddin, Çöplü-Çivril; Bereketli, Tavas-Denizli; Sürez, Eymir-Bozdoğan; Dallıca, Nazilli-Aydın; Belevi-Çeşme, Urla, Bornova-İzmir; Demirci-Manisa; İlyaslı-Kütahya; Bodrum, Dont, Ören, Fethiye-Muğla).

Tarım ürünlerini çizmede, ezmede ve sıkmada kullanılan araç gereç adları

algı (alđı): "Haşhaş kozasını çizip akan sütü almaya yarayan aygıt." (DS I, 212: Dinar köyleri, İshaklı; Bolvadin, Hocalar, Sandıklı, Bedeş-Afyonkarahisar; İsabey, Çal-Denizli; Beşkarış, Altıntaş-Kütahya).

demcek: "Üzüm sıkmaya yarayan bir çeşit aygıt." (DS II, 1415: İzmir).

elcik: "Haşhaş yağı çıkarılmakta kullanılan aygıt." (DS III, 1705: Nuribey-Afyon, Kütahya).

innas: "İçinde üzüm çiğnenilen tekne." (DS IV, 2545: Manisa ve çevresi, İzmir).

mingin: "Zeytinyağı sıkmaya yarayan araç." (MYA, 468).

sıkanak: "Tahtadan yapılmış, içinde üzüm sıkılan ayaklı tekne." (DS V, 3606: Balçova).

Ağaç kesmede / budamada kullanılan araç gereç adları

Balta için kullanılan adlar

ayak paltasu: (DS VI, 4434: Dereçine, Sultandağı-Afyon), **balta:** (BYTÇA, 360), **girebi:** (DS III, 2080: Denizli, Muğla), **herekteri:** (DS III, 2343: Denizli), **madırđa:** (ŞYA, 399), **manā:** (HMAKAİSV, 13), **manar:** (MYA, 468), **nacaK:** (AYA, 295), **nacak:** (BMİKYYAİ, 207; BYDKİ, 59; KGYA, 126; UİKS, 126), **nacaK:** (HMAKAİSV, 13), **palta:** (ADÜM1, 195; BDA, 344; BYTÇA, 548; SA, 379; ŞYA, 402; DS V, 3389: Uşak; İsabey, Çal-Denizli; Bergama-İzmir; Gediz, Simav-Kütahya; UİKS, 134), **palTa:** (HMAKAİSV, 13), **paltá:** (SYA, 741), **patla:** (BİA, 162), **tabar:** (DS V, 3799: Manisa), **yonma balta:** (AMA 325).

Bıçkı için kullanılan adlar

bıçkı: (BKA, 309; BYTÇA, 370; DS I, 657: Kızılköy, Bademli, Dinar-Afyon; Ortaköy-Çal; Oğuz, Acıpayam-Denizli; Aydın), **bığçı:** (BYTÇA, 370), **bıKçı:** (BYTÇA, 371), **bışđı:** (ADÜM1, 155; UİKS, 25), **bışđı:** (YKKA, 228), **bışkı:** (DS I, 658: Bolvadin-Afyon; Ortaköy, Çal-Denizli; AMA, 298), (DS VI, 4459: Dereçine, Sultandağı-Afyon; İİA, 293; ŞYA, 377), **bışKı:** (AMA, 298), **çekme:** (DS II, 1115: Yerkesik-Muğla), **daban bışkısı:** (AMA, 301), **desdere:** (BÇÇA, 276), **desdire:** (AMA, 302), **gyı bışkısı:** (AMA, 308), **golaskar:** (DS III, 2097: Darıveren, Acıpayam-Denizli), **đulasdar:** (İİBİA, 753), **hızar:** (BYTÇA, 475), **hizār:** (SA, 373), **kavcar:** (DS IV, 2689: Bodrum-Muğla), **mışkı:** (DS IV, 3193: Evciler, Dinar-Afyon), **pehli bışkısı:** (AMA, 317), **pışkı:** (AMA, 318).

Ağaç kesmede, budama, yontma ve oymada kullanılan diğer araç gereç adları

äl rendesi: "Ağaç yontma aleti." (AMA, 303).

dälti: "Ağaç malzemeyi oyan bir alet, iskarpile." (AMA, 301).

dübbe: "Keser ve nacağın düz kısmı, tabanı." (DS II, 1615: Kelekçi, Acıpayam-Denizli).

gama (kama): "Kütüğü yarmak için kullanılan ucu sivri yassı enli çivi, kaskı."

kesim makesi: "Bir makas türü." (AMA 312).

siğil: "Kalın kütük kesmekte kullanılan ağaç ya da demir kama." (DS V, 3633: İnköy-Kütahya, Bodrum-Muğla).

siy: "Köşe, keski." (KSA, 259).

siyil: "Odun yarmakta kullanılan ağaç ya da demir kama." (DS V, 3653: Çöplü, Çivril-Denizli; Manisa; Maymul, Tavşanlı-Kütahya).

tahra: "1. Ağaç budamaya, kesmeye, odun kırmaya yarayan, satırdan biraz büyük, demir saplı araç." (DS V, 3804: Bolvadin-Afyon; Bekilli, Yukarı Seyit-Çal, Sarayköy, Eziler, Buldan Denizli; Bozdoğan-Aydın; Bornova, Seferhisar-Bergama, Menemen, Kesre-İzmir; Gelenbe-Kula, Alaşehir-Manisa; Gediz-Kütahya). "2. Orak." (DS V, 3804: Marmaris-Muğla). "3. Odun kesmeye yarayan ucu kıvrık bir çeşit satır." (DS VI, 4734: Darıveren, Acıpayam-Denizli). "4. Çalı çırpı kesmeye yarayan alet, tırpan." (KSA, 260).

tahrı: "Bağ çubuğu ya da et doğramada kullanılan büyük bıçak." (AYA, 297).

tāra: "Ağaç kesmeye yarayan büyük eğri bıçak." (İİBİA, 782; HMAKAİSV, 13; SYAÖ, 508; YKKA, 502).

tara: "Bağ budamaya ya da ağaç kesmeye yarayan, eğri bir çeşit bıçak." (DS V, 3832: Aydın, Manisa; Fethiye-Muğla; ÖUAS, 90). 2. Odun keski, satır. (DS V, 3832: Uşak).

tüskü: "Ağaç yontmak için kullanılan bir alet." (DADSK, 140).

Sepet ve küfe için kullanılan adlar

bandırma keleteri: "Üzümleri bandırmak için kullanılan sepet." (DS I, 519: Ortaköy, Çal-Denizli).

çeten: "Saman taşımak için kağınlara konulan büyük sepet." (DS II, 1149: Çeşme-İzmir).

kapsa: "Büyük kulplu ya da kulpsuz sepet, sele." (DS IV, 2636: Tire, Balçova-İzmir; Kuşadası-Aydın; Turgutlu-Manisa; Simav-Kütahya).

keleter: "Ölçü olarak da kullanılan işlenen malların elle taşınmasına yarayan bir çeşit sepet." (BİA, 173).

keletî: "İki kulplu küfe biçiminde büyük sepet, keletir." (HMAKAİSV, 12).

keletir: "İki kulplu küfe biçiminde büyük sepet." (DS IV, 2732: Sandıklı, Afyon; Darıveren, Acıpayam-Denizli; Seferhisar-Kuşadası, Urla-İzmir; Finike, Bodrum, Milas, Yerkesik-Muğla; İİBİA, 7632). Küfe. (DS VI, 4545: Pınarlıbelen, Bodrum, Milas, Fethiye-Muğla).

kelter: "Keleter, iki yanlarında sapı olan büyük sepet." (İİÖKBİA, 479).

köfü: "Küfe." (SYA, 734).

köfün: "Büyük sepet, küfe." (HMAKAİSV, 12; İİÖKBİA, 485; MA, 1236; TYAİ, 181; DS IV, 2950: Sandıklı-Afyon; Darıveren, Acıpayam, Honaz-Denizli; Ödemiş ve köyleri-İzmir; Karaağaç-Manisa; DÇİSKA, 479).

kühe: "Genellikle söğüt veya başka ağaç dallarından örülen yük taşımaya yarayan kaba ve dayanıklı sepet, küfe." (HMAKAİSV, 13).

sele: “1. Küfe.” (DS V, 3576: Honaz-Denizli). “2. Büyük iki kulplu sepet.” (DS VI, 4683: Dariveren, Acıpayam-Denizli).

sepeT: “Saz, kamış veya ince dallardan örülerek yapılan genellikle sapı olan yiyecek ve eşya taşımak için kullanılan kap.” (MA, 842; HMAKAİSV, 13).

zar: “Mısır, gübre vb. taşımaya yarayan büyük ve derin sepet.” (DS VI, 4350: Pisi, Düğrek, Ahiköy-Ula, Milas-Muğla).

zembil sepeti: “Söğüt ağacının dallarıyla örülen kapağı olan sepet.” (HMAKAİSV, 13).

Çuval için kullanılan adlar

balle: (AYA, 288), **balli:** (İİBİA, 722), **çilte:** (YKKA, 264), **çoval:** (DEYA, 340; HMAKAİSV, 12; İİÖKBİA, 380), **çoval:** (SYA, 711), **çual:** (AYA, 290), **çuval:** (BİA, 94; KSA, 237; SA, 340; SYA, 507; ŞYA, 300; TYAİ, 144), **gédil:** (SYA, 723), **geri:** (SA, 369), **hapan:** (DS III, 2277: Dariveren, Acıpayam-Denizli), **harā:** (SYA, 728), (HMAKAİSV, 12), **hara:** (DS VI, 4517: Gediz-Kütahya), (DS IV, 4517: Bozdoğan-Aydın), **harar:** (BYDKİ, 57), **horor:** (DS III, 2412: Paşalı, Fethiye-Muğla), **kelete:** (DS IV, 2731: Balçıkhisar-Afyon), **keten:** (HMAKAİSV, 12), **kılçan çoval:** (HMAKAİSV, 12), **meşik:** (DS IV, 3174: Bergama-İzmir), **seklem:** DS VI, 4682: Emirdağ-Afyon; DS V, 3573: Bayat, Emirdağ-Afyon; Üçyüyük, Altıntaş-Kütahya). **tālis:** (AMA, 321; KDYA, 336; SYAÖ, 508), **talıs:** (DS V, 4737: Afyon).

Heybe için kullanılan adlar

hēbe: (HMAKAİSV, 12; YKKA, 395), **hebi:** (SYA, 728), **heybe:** (KSA, 237; SA, 373), **terk hēbesi:** (SA, 342), **terki heybesi:** (SYAÖ, 509).

Tahıl ölççeği olarak kullanılan araç gereç adları

Ölçü miktarı belirtilen tahıl ölççekleri

ayartası: “Hububat için 20 litrelik ölççek.” (DS I, 408: İğdir, Çivril-Denizli; UİKS, 18).

çeki: “1 kg’lık ağırlık ölççüsü.” (DS II, 1112: Bergama-İzmir; Manisa).

dolu: “Kile denilen ve 24 kg buğday alan bir tahıl ölççeği.” (HMAKAİSV, 12).

fitre: “Gaz tenekesinin sekizde biri ölççüsünde tahıl ölççeği.” (DS VI, 4507. Saraycık, Altıntaş-Kütahya).

kabak: “Kilenin 1/16 ölççüsünde bir tahıl ölççeği.” (DS IV, 2579: Kütahya).

kutla: “1. On iki okkalık, ağaçtan yapılmış tahıl ölççeği, şinik.” (DS IV, 3018: Ulucak, Menemen-İzmir). “2. Yirmi okkalık ölçü kabı.” (DS IV, 3018: Kılış-İzmir).

mintan: “Tahıl ve baklagilleri ölçmeye yarayan, ortalama 5-8 kg alabilen bir ölççek.” (DS IV, 3203: Aslanapa, Emet köyleri-Kütahya; DS IV, 3203: Gediz-Kütahya; KEYA, 141; KSA, 258).

mut: “Elli şiniklik tahıl ölççeği.” (DS IV, 2226: Kızılhisar, Acıpayam-Denizli; Fethiye-Muğla).

ölçek: “İki tenekelik (buğdayla 32 kg) ölçü birimi.” (BİA, 175).

pinter: “1. Kilenin (20-25 kg) dörtte biri, bir şinik.” (DS V, 3458: Kırkağaç-Manisa). “2. Şiniğin yarısı.” (DS V, 3458: İshaklı, Bolvadin-Afyon).

şimel: “Bir elin kavrayabileceği kadar (burçak, nohut vb), elle yolunabilecek bitkilerde kullanılan ölçü.” (BİA, 178).

şinik: “1. Tahıl için kullanılan sekiz kilogramlık ölççek.” (BKA, 330; SA, 383; SYA, 747). “2. Yarım taslık tahıl ölççeği.” (BİA, 178).

tas: “1. Tahıl ölçmeye yarayan, yarım gaz tenekesinden yapılan bir ölççek.” (DS V, 3838: Ortaköy, Çal-Denizli). “2. Dört okka buğday alan bir ölççek.” (DS V, 3832: Sandıklı-Afyon).

tas: "Yarım gaz tenekesinden yapılan bir tahıl ölçüsü." (BİA, 178).

timin: "Yirmi ya da yirmi dört kiloluk tahıl ölçeği." (DS V, 3935: Çöplü, Çivril-Denizli).

yarımlâ: "1. Yarım kilelik tahıl ölçü birimi." (DS VI, 4186: Yazırlı, Nazilli-Aydın). "2. Dörtte bir kile oylumunda tahıl ölçü birimi." (DS VI, 4186: Bozdoğan-Aydın).

yarımlağa: "Yarım kilelik tahıl ölçü birimi." (DS VI, 4186: Bozdoğan-Aydın).

Ölçü miktarı belirtilmeyen tahıl ölçekleri

ayar: "1. Bir tahıl ölçüsü." (DS I, 407: Hocalar, Sandıklı-Afyonkarahisar; Çal köyleri-Denizli; Sürez, Bozdoğan-Aydın; Falaka, Bayındır, Ulucak, Menemen, Cumaova, Tire-İzmir; Akhisar, Turgutlu-Manisa; Emet ve köyleri, Üçhöyük, Altıntaş, Karahallı-Kütahya ve köyleri; KDYA, 256). "2. Tahıl için kullanılan yarım ölçek." (BİA, 161, KSA, 255).

deve: "Bir tür buğday ölçü birimi." (DADSK, 139).

ğantâ: "Kantar." (SYA, 721; YKKA, 335).

ğantâ: "Tartılacak kütle alttaki çengele takıldığında sarmal bir yaya bağlı olan ve normal olarak sıfırı gösteren bir okun yanlarda gösterilmiş ağırlık birimleri hizasına gelmesiyle kütle ağırlığını belirleyen bir tür tartı aleti, el kantarı." (HMAKAİSV, 12).

ğantar: "Kantar." (BİA, 149; DÇİSKA, 405; İİBİA, 527).

gantar: "Kantar." (SA, 276).

harâ: "Buğdayı ölçmeye yarayan tahtadan yapılmış alet." (İİBİA, 755).

kantar: "Kantar." (SA, 276).

kapan: "Un tartmaya yarayan, deri kasnaktan yapılan terazi." (DS IV, 2631: Kütahya).

kayı: "Tahıl ölçeği." (DS IV, 2700: Çıtak, Çivril-Denizli).

kile: "Genellikle tahıl ölçmede kullanılan belirli hacimdeki kap, ölçek." (BİA, 173; DEYA, 514; HMAKAİSV, 12; KSA, 252).

ölçeK: "Arpa, buğday gibi iri taneli tahılları ölçen aletin adı." (AYA, 296; HMAKAİSV, 13).

şinig: "Tahıl ölçü birimi." (TYAİ, 183).

şinik: "1. Tahıl ölçeği." (DS V, 3782: Çöplü-Çivril, Bekilli, Çal-Denizli; Eymir, Bozdoğan-Aydın; Emet ve köyleri-Kütahya). "2. Bir çeşit tahıl ölçeği." (DS VI, 4729: Dinar-Afyon).

teneKe: "Tahıl için ölçü birimi." (KDYA, 256).

tos (tas): "Tahıl ölçmeye yarayan ölçek." (KDYA, 336).

Tahıl dövme ile ilgili araç gereç adları

Dibek taşı için kullanılan adlar

dibeK daşı: (HMAKAİSV, 12), **dibek:** (İİA, 295; İİTİA, 232), **dibeK:** (ŞYA, 383), **dübeK daşı:** (KYA, 247), **dübeK Taşı:** (SYA, 715), **dübek:** (AYA, 291; BİA, 148; KSA, 251), **ğırğı:** (İİBİA, 748), **link:** (DS IV, 3081: Kütahya), **soku:** (ADÜM1, 203; DEYA, 524). **soku:** (DS V, 3661: Afyon; Balçova-İzmir; Yukarı Seyit-Çal, Çöplü-Çivril, Sarayköy, Sofular Denizli; Eymir, Bozdoğan-Aydın; EA, 396),

Dövme ile ilgili diğer araç gereç adları

boyhane: "Bulgur dövme için atın çektiği büyük taş." (DS VI, 4465: Afyon),

tokşku: "Soku taşındaki keşkeklik buğdayı dövmeğe yarayan büyük tokmak." (DEYA, 528),

tokmak: "Buğdayı kabuğundan ayırırken buğdaya vurulan değnek." (ŞYA, 409),

toğmāk: “Havanda buğday dövme için kullanılan ucu kalın sopa.” (BÇÇA, 287).

Tahıl ürünlerini elemeye ile ilgili araç gereç adları

Kalbur / elek için kullanılan adlar

çalkağ: (YKKA, 253), **çalkak:** (DS II, 1056: Ahat, Banaz-Uşak; Sarayköy, Tavas-Denizli; Çapak, Kortuna, Torbalı-İzmir), **galbır:** (DS III, 1899: Çığrı, Dinar-Afyon; AMA, 305; İİTİA, 233; KYA, 248; UİA, 377; UİKS, 75), **ğalbır:** (BİA, 168; DBİA, 379; DÇİSKA, 404; DEYA, 503; KDYA, 256; KGYA, 124; KYA, 248; SYA, 721), **ğalbur:** (BKA, 258; TYAİ, 144; SA, 367), **galbur:** (DS III, 1899: Çöplü, Çivril-Denizli), **ğalvır:** (KDYA, 331), **gedde:** (DEYA, 505), **gözē:** (SYA, 725), **göze:** (KSA, 257), **gözer:** (AYA, 293; KDYA, 332; SYAÖ, 493; TYAİ, 180; UİA, 380; UİKS, 75),

holuz: (DS III, 2399: Çığrı, Dinar-Afyon; BDA, 341; DS III, 2398: Ovacık, Bereketli-Tavas, Kızılhisar, Kırca, Alaeddin, Acıpayam-Denizli; Eymir-Bozdoğan, Kırca, Nazilli-Aydın; Çeşme-Milas, Ula-Muğla; ŞYA, 394).

Öğütme ile ilgili araç gereç adları

Değirmen için kullanılan adlar

dāğirmān: (ÇİA, 253), **değērmēn:** (DYA, 94), **değirmen:** (BDA, 286; BİA, 148; BYTÇA, 408; EA, 363; MA, 767), **değmen:** (SA,363), **değirmen:** (BKA, 312), **dēman:** (MYA, 462), **demen:** (BİA, 165), **dēmen:** (DEYA, 498; KYA, 246; UİA, 374; YKKA, 280), **derman:** (İİBİA, 558), **dērmēn:** (BYTÇA, 253), **dermen:** (BYTÇA, 410), **deyirman:** (BDA, 338), **deyman:** (BDA, 338; DBİA, 375), **dēyman:** (SYA, 714), **deymen:** (KYA, 246; SYAÖ, 483; TYAİ, 172), **ğara değirmen:** (SYAÖ, 489), **ğara deyirman:** (KSA, 238).

El Değirmeni için kullanılan adlar

ēldēmeni: (HMAKAİSV, 12), **elgani:** (DS III, 1713: Suvermez, Aziziye-Afyon; Burhaniye, Nazilli-Aydın Kızılcaören, Karacaören-Kütahya), **sürtek daşı:** (İİA, 306).

Su değirmeni için kullanılan adlar

pavlika: (KSA, 259), **su deyirmeni:** (BDA, 290; KSA, 238).

Değirmenle ilgili araç gereç adları

ard: “Buğdayı azar azar döken değirmen hunisi.” (DS I, 302: Bornova-İzmir).

boyra: “Değirmen çarkını döndürmek için oluktan basınçlı suyun çıktığı ortası delikli parça.” (YKKA, 233).

ezi taşı: “Değirmen taşı.” (KSA, 257).

iğ: “Değirmen taşının ortasındaki mil.” (YKKA, 412).

kötürge: “1. Balta sapından kalın bir ağaç olup değirmende çuvallara un konulurken unu sıkıştırmak için kullanılan bir tür sopa.” (SYAÖ, 499). “2. Değirmende taşı indirip bindirmeye yarayan değnek.” (UİA, 383).

oban: “Değirmen suyunun taşındığı oluk.” (HMAKAİSV, 13).

Tarım ürünlerini işlemede / saklamada kullanılan kaplarla ilgili araç gereç adları

bandırma: “Üzümleri potaslı suya batırmak için kullanılan, iki kulplu süzgeç.” (DS I, 518: Tepeköy, Torbalı-İzmir; Manisa).

gúp: “Sıvıları veya tahılları saklamaya yarayan toprak kap.” (DEYA, 508).

kötürge: “Büyükçe kazan, pekmez kazanı.” (SYA, 734).

Tarımla ilgili diğer araç gereç adları

bandırma tahtası: “Bandırılan üzüm sepetlerinin üzerine konularak akan suyun tekrar su kabına dökülmesine yarayan tahta.” (DS I, 519: Ortaköy, Çal-Denizli).

boksaK / boksalığı: “Harmanda düven sürerken öküzün pisliğinin dövülen ekini kirlenmemesi için öküzün arkasına tutulan kap.” (SYAÖ, 478).

çükür: “Bir yüzü balta, bir yüzü kazma olan aygıt.” (DS II, 1307: Afyon).

geri: “1. Saman vb. şeyleri taşımak için kağı arabalarına gerilen hasır, çul.” (DS III, 2001: Emirdağ ve bazı köyleri, Çapalı, Çığı, Dinar-Afyon; Eşme, Beki, Karahallı-Uşak; Çöplü, Bulkaz-Çivril, Yukarıseyit, Çal-Denizli Arslanapa, Kavakiçi, Yenice, Sürmene-Kütahya; DEYA, 506). “2. Kıldan dokunan araba veya kağıda saman taşımak için kullanılan kap.” (UİA, 378).

hülübe: “Çam kabuğundan elde edilen sakızın konduğu kutu.” (SYA, 729).

kepçe: “Pancar doldurmaya yarayan alet.” (ŞYA, 397).

marçoç: “Hortum.” (HMAKAİSV, 13).

sal: “Arabalara ot, sap vb. şeyleri yüklemek için tahtadan yapılan kayak gibi araç.” (DS V, 3522: İshaklı, Bolvadin-Afyon).

süzgü: “Fide sulamak için tenekeden yapılan süzgeç.” (DS V, 3732: Milâs-Muğla).

takatuka: “Tahta havan, döveç.” (DS V, 3808: Bozdoğan-Aydın, Tire-İzmir).

Hayvancılıkla İlgili Araç Gereç Adları

Hayvanlara bağlanan / takılan araç gereç adları

Boyunduruk için kullanılan adlar

boğundur: (BDA, 314), **boğundurü:** (BDA, 337), **boyüdüruk:** (SYA, 514), **boyunduruğ:** (DÇİSKA, 200), **boyunduruk:** (BİA, 148; İİTİA, 231; KAYA, 131; SA, 340; UİKS, 29), **boyunduruK:** (HMAKAİSV, 12; KSA, 250; YKKA, 233), **boyundürük:** (KYA, 245), **hamıt:** (AMA, 310, MA, 1229), **hamit:** (İİBİA, 755), **hamut:** (DEYA, 510). **hamut:** (ADÜM1, 180).

Boyunduruk ile ilgili araç gereç adları

boğaz ipi: “Araba veya pulluğa koşulan hayvanların boğazından boyunduruğa bağlanan ip.” (DS I, 727: Alanlı-Aydın).

ok: “Sürgü ya da tırımı boyunduruğa bağlayan ağaç, zincir ya da demir parçası.” (DS V, 3276: Dalıca, Nazilli-Aydın).

zevle: “Çift öküzünün boyunduruktan çıkmaması için boynunun iki yanından boyunduruğa doğru geçirilen çubuk.”

Hayvanlara bağlanan ipler için kullanılan adlar

burunsalıK: “Annesiyle otlamaya salınan buzağının emmemesi için burnuna geçirilen ucu iğneli bir tür yular.” (YKKA, 237).

cilbir: “Hayvanın bağlandığı ip, cilbir.” (İİÖKBİA, 372).

çilbir: “Hayvanları başından bağlamak için kullanılan yuların, organ veya ince demir zincirden yapılmış olan, hayvanı sürmek ve bir yere bağlamak için kullanılan uzun sap kısmı.” (AYA, 290; SYAÖ, 481; UİKS, 41).

gölasp: “Devenin ayağına takılan ip veya zincir.” (ADÜM1, 176).

örk: “Hayvanın hareketlerini önlemek amacıyla bağlamaya yarayan dokuma uzun kolan, ip.” (BYDKİ, 59).

yulā: “Bir yere bağlamak veya çekerek götürmek için hayvanın başlığına veya tasmaına bağlanan ip.” (HMAKAİSV, 13).

yular: “Hayvanın boynuna geçirilen veya tasmaına bağlanan ip.” (UİKS, 174).

Hayvanlara bağlanan zincirler için kullanılan adlar

buğağı: “Kaçmaması için hayvanların ayaklarına bağlanan zincir, köstek.” (YKKA, 235).

çilbir: “Hayvanları başından bağlamak için kullanılan yuların, urgan veya ince demir zincirden yapılmış olan, hayvanı sürmek ve bir yere bağlamak için kullanılan uzun sap kısmı.” (AYA, 290; SYAÖ, 481; UİKS, 41).

gölaspā: “Devenin ayağına takılan ip veya zincir.” (ADÜM1, 176).

yular zenciri: “Yulara takılan zincir.” (AMA, 325).

zēncir: “Büyük baş hayvanlara takılan zincir.” (SYA, 543).

Gem için kullanılan araç gereç adları

dışindirik: “Gem olmadığı zaman, yuların ucuna bağlanarak gem yerine kullanılan alet.” (ADÜ M1, 164).

gem: “Başlığın hayvanın ağzına takılan metal parçası.” (ADÜM1, 174; AMA, 307; BİA, 114; BDA, 189).

şebeş: “Binit hayvanlarına takılan gem.” (AMA, 321).

Koşum takımı için kullanılan araç gereç adları

başlık: “Hayvanın başına geçirilen alınsalık, burunsalık, gem vb. kısımları olan koşum takımı.” (AMA, 298).

goşum: “Araba hayvanının koşum takımı.”

Gem ve koşum takımı ile ilgili adlar

alınsalık: “Başlığın hayvanın alınına takılan parçası.” (AMA, 295).

aykırı kayışı: “Hamutta ok kayışının bağlantı kayışı.” (AMA, 297).

aykırı: “Ok kayışının takıldığı parça.” (AMA, 297).

burunsalık: “Başlığın hayvanın burnuna takılan parçası.” (AMA, 299).

burunsalık: “Gemde hayvanın burnu üzerine gelen yuların tokalarına bağlanan kısım.” ADÜM1, 157).

oğ gayışı: “Hayvanın koşum takımlarından birisi.” (DEYA, 518).

terbiye: “Arabaya koşulu beygirleri sağa sola yönlendirme veya durdurma görevi gören koşum yoluyla ağızdaki gemlere bağlı kayış.”

Develere takılan çan ve çingiraklar için kullanılan araç gereç adları

duluk: (ADÜM1, 166), **gümbürdak:** (ADÜM1, 177), **havan:** (DS III, 2309: Eymir, Bozdoğan-Aydın; Işıklar, İzmir; Muğla; İİÖKBİA, 457), **narın:** (ADÜM1, 191).

Köpeklere takılan tasmalar için kullanılan araç gereç adları

goza: (ÇİA, 2), **hıltar:** (AMA, 311), **köpeK tasmaı:** (AMA, 313).

Hayvanlara bağlanan / takılan diğer araç gereç adları

asnak: “Keçi kılından yapılan kızgın devenin burnuna takılan alet.” (ADÜM1, 168).

döngürek: “Keçilerin boynuna takılan çan.” (MYA, 463).

gözlük: “Hayvanın sağı solu görmemesi için başlığın göz hizasında her iki yanında bulunan parça.” (BOZ, 309).

simit: “Hayvanın boynuna geçirilen, çekenlerin takıldığı simit şeklinde parça.” (AMA, 320).

tongurağ: “Davar ya da köpeklerin boynuna takılan çan.” (HMAKAİSV, 13).

üçü bi yerde hâlka: “Hayvanı bağlamak için yulara takılan parça.” (AMA, 323).

At ve eşek ile ilgili araç gereç adları

Eyer için kullanılan adlar

eyär: (İİÖKBİA, 415), **eye:** (YKKA, 318), **eyer:** (BDA, 339; KSA, 237), **palanğ:** “Eşek eyeri.” (HMAKAİSV, 13).

Semer için kullanılan adlar

havıt: (SYA, 728). (HMAKAİSV, 12), **osmannı:** (MA, 1239), **ruşçuk:** (MA, 1241), **semë:** (HMAKAİSV, 13; YKKA, 482), **semer:** (DÇİSKA, 187; İİBİA, 469; SYA, 514).

Eyer ve semerle ilgili araç gereç adları

aşirtma: “Keçeden oluşan, hayvanın arka kısmının üst bölümüne gelen kayış.” (ADÜM1, 150).

aşırTmaç: “Yük hayvanında semerin öne kaymasını önleyen bağ.” (YKKA, 210).

belleme: “At ve benzeri hayvanların sırtına vurulan keçe, meşin veya kalın kumaş parçası, yapık, haşa.” (SYAÖ, 477).

belleme: “Soğuktan korumak için hayvanın sırtına serilen altı keçe, üstü deri örtü.” (AMA, 298).

gaşağacı: “Binek hayvanlarının semerinin tutulacak ahşap kısmı.” (DADSK, 139).

halık: “Hayvanın üstüne atılan minder.” (UİA, 380).

haşe demiri: “Semercilerin kullandığı bir ucu yuvarlak diğer ucu sivri bir demir.” (SYAÖ, 494).

işgile: “Eşek semerinin arkasındaki kanca.” (HMAKAİSV, 12).

kese: “Semercilerin semer yapımında kullandıkları ve içine sıkıştırılmış ot koydukları telis, çuval.” (SYAÖ, 498).

kuşgun: “Hayvanın kuyruğu altından geçirilerek eyere bağlanan, eşek semerinin dengeleyen kayış.” (HMAKAİSV, 12).

mandal: “Semeri gerdirmek ve tutturmak için kullanılan ucu tahtalı biz.” (ADÜM1, 190).

paldım: “Yük ve binek hayvanının semer veya eyerinin ileri kaymasını önlemek için arka ayaklarının kaba etleri üzerinden geçirilen kayış.” (HMAKAİSV, 13; MA, 1240).

teğelti: “Binek hayvanlarında eğer altına konulan ince keçe.” (YKKA, 503).

Üzengi için kullanılan adlar

özengi: (KGYA, 126; KKA, 384), **özenKi:** (HMAKAİSV, 90), **özenki:** (MYA, 469), **üzengi:** (DEYA, 530).

Üzengi ile ilgili araç gereç adları

zahma: “Üzenginin takıldığı kayış.” (ADÜM1, 215).

Nal için kullanılan araç gereç adları

alafiranga nal: (SYAÖ, 474), **alatürke nal:** (SYAÖ, 474), **nal:** (AYA, 154; DÇİSKA, 124; DEYA, 350; İİTİA, 160; KDA, 219; SYA, 460; TYAİ, 134).

Nalbanlıkla ilgili araç gereç adları

yavışı: “Hayvanların nalını sökerken, burnuna takılan falaka.” (ADÜM1, 212).

Hayvanları dürtmekte ve sürmede kullanılan araç gereç adları

Üvendire için kullanılan adlar

akrap: (ADÜM1, 149), **efendere:** (DÇİSKA, 360), **kırbaş:** (ŞYA, 247), **örende (övendere):** (BİA, 175), **örende:** (SYAÖ, 503), **övendere:** (ÖUAS, 86), **övendî:** (HMAKAİSV, 13), **övendire:** (İİBİA, 770), **övendirê:** (BYDKİ, 59), **üvendere:** (KSA, 254; SYA, 514).

Üvendirenin ucu için kullanılan adlar

çekgel: (İİA, 294), **gegenez:** (DS III, 1970) Aslanapa-Kütahya), **imbal:** (ŞYA, 395), **inbal:** (SA, 374), **mudul:** (SYAÖ, 501), **nodul:** (ÖUAS, 87).

Kamçı için kullanılan adlar

ğamçı: (DEYA, 503), **ğamçı:** (YKKA, 333).

Hayvanları kırkmada kullanılan araç gereç adları

gırklık: (AMA, 308), **kırkılığ:** (SYA, 733), **kırkılık:** (DEYA, 514), **kırkılık:** (YKKA, 427).

Hayvanları tımar etmede kullanılan araç gereç adları

gebre: (AMA, 307).

Hayvanların su içtikleri kaplar için kullanılan araç gereç adları.

ahar: (AYA, 288; YKKA, 197), **hatıl:** (SYAÖ, 495), **oluğ:** (SA, 340), **suluğ:** (YKKA, 493).

Hayvanların yemlikleri için kullanılan araç gereç adları

hatıl: (SYAÖ, 495).

Arıcılıkla ilgili araç gereç adları

ğoğan: “1. Kovan.” (YKKA, 369). “2. Balta, çapa, keser vb. araçların sap geçen deliği.” (YKKA, 369).

ğovan: “Kovan.” (SYA, 725).

govav: “Kovan.” (DBİA, 160; YKKA, 373).

Hayvancılıkla ilgili diğer araç gereç adları

boğlağ: “Harmanda hayvanın pisliğini atmaya atmaya yarayan araç.” (YKKA, 232).

ğantarma: “Atları zapt etmede kullanılan bir demir araç.” (SYAÖ, 489).

pırdöndü: “Hayvan bağlanan ipin bükülmesi için ucuna takılan döner halka.” (YKKA, 470).

SONUÇ

Türk toplum hayatının sosyal ve ekonomik yapısını belirlemek için en somut malzemelerden biri olan dilden hareketle, tarım ve hayvancılıkta kullanılan araç gereç adlarının tespiti ve tasnifi önemlidir.

Araç gereç adları somut bir nesneyi belirtmeleri yönüyle ağız araştırmaları için önemli bir kaynaktır. Bu yönüyle ağız haritaları çıkarılırken ağızlarda yer alan araç gereç adlarının ses ve şekil farklılıklarından yararlanmak mümkündür.

Ege Bölgesi tarımda meyvecilik, hayvancılıkta ise küçükbaş hayvancılığı ile ön plana çıkmıştır. Bununla birlikte Ege Bölgesi illeri ağızlarında tarım araç gereçleri ile ilgili pek çok sözcük tespit edilirken hayvancılıkla ilgili daha az sözcük tespit edilmiştir. Tarımla ilgili tespit edilen araç gereç adlarının çoğu toprağı sürme, ekip biçme ile ilgili araç gereç adlarından oluşurken hayvancılıkla ilgili araç gereç adlarının çoğunu hem toprağı sürmede hem taşımacılıkta kullanılan öküz, sığır, at, eşek gibi hayvanlara ait sözcükler oluşturmaktadır.

Ege Bölgesi Türkiye'nin en uzun kıyı şeridinde sahip bölgesidir. Ancak yapılan taramalarda Ege Bölgesi'nde balıkçılıkta kullanılan herhangi bir araç gereç adı tespit edilmemiştir. Yine bölgede özellikle geçmişte büyük bir ekim alanına sahip olan tütün ve günümüzde de büyük bir öneme sahip olan meyvecilikte kullanılan araç gereç adı sayısı da son derece sınırlıdır. Bunun nedenlerini şu şekilde sıralamak mümkündür:

1. Taranan eserlerde derlenen sınırlı sayıda metin yer almaktadır. Bu nedenle bu eserlerin bölgenin tarım ve hayvancılıkta kullanılan araç gereç adları ile ilgili tüm söz varlığını yansıttığı söylenemez.

2. Ege Bölgesi'nin kıyı bölgeleri yoğun bir iç ve dış göç almaktadır. Bu durum bu bölgelerde ağız özelliklerinin daha çabuk kaybolmasına yol açmaktadır.

3. Taranan eserlerdeki derleme metinlerinin sadece tarım ve hayvancılıkla ilgili konulardan oluşmaması.

4. Balıkçılardan veya balıkçılıkla uğraşan kimselerden sınırlı sayıda derleme yapılmış olması.

5. Bölge illeri ağızlarında araç gereç adları ile ilgili tematik çalışmaların yok denecek kadar az olması.

6. Bölgede ağız araştırmaları büyük oranda tamamlanmasına rağmen bazı illerin ağız derlemelerinin hâlâ eksik olması.

Ege Bölgesi'nde tarım ve hayvancılık ile ilgili tespit edilen araç gereç adları genellikle tek sözcükten oluşurken bazı adlar araç gereçlerin tanımlayıcı özellikleri ile kelime grubu şeklinde (demir pulluk, ğarasaban, zencirli pulluĝ) oluşturulmuştur. Bazı adlar ise gerci üreten firmanın adıyla anılır olmuştur (yılmaz çardaklı).

Kelime grubu şeklinde oluşan tarım ve hayvancılıkla ilgili araç gereç adları genellikle belirtisiz isim tamlaması şeklinde kurulmuştur. Ancak az da olsa diğere kelime grupları ile kurulan adlara rastlanmaktadır (hap yutan, *filimsi grubu*; ensekoca *isnat grubu*).

Ege Bölgesi'nde tarım ve hayvancılık ile ilgili tespit edilen bazı araç gereçlerin adlandırılmaları araç gercin çıkardığı sese (tıktık çapası, takatuka), imal edildiği nesnenin hammaddesine (kılçan çoval, alafıraña nal, alatürke nal) veya araç gerci kullanan organın adına (êldêmeni, elgani, elçek), göre yapılmıştır.

TARANAN ESERLER VE KISALTMALARI

ADÜM	Anadolu dialektolojisi üzerine malzemeler 1.
AMA	Afyon merkez ağız dil özellikleri-metinler-sözlük.
AYA	Alaşehir ve yöresi ağızları.
BÇÇA	Bolvadin, Çay ve Çobanlar ağızı.
BDA	Başmakçı ve Dazkırı ağızları.
BİA	Banaz ilçesi ağızı.
BKA	Bayat köyleri ağızı.

BMA	Bayat merkez ağzı (dil incelemesi, metin, sözlük).
BMİKYYAİ	Bergama merkez ilçe ve köylerinde yaşayan yörüklerin ağız incelemesi.
BYDKİ	Beşkaza yörükleri: dil ve kültür incelemesi.
BYTÇA	Bergama yöresi Tahtacı ve Çepni ağızları,(inceleme, metin, sözlük).
ÇİA	Çameli ilçesi ağzı ve Çameli ortaokullarında eğitim gören öğrencilerin yerel ağız özelliklerinin Türkçe eğitimine etkisi.
DADSK	Denizli ağzından derleme sözlüğüne katkılar.
DBİA	Denizli'nin Babadağ ilçesi ağzı.
DÇİSKA	Denizli Çal ilçesi Selcen köyü ağzının fonolojik ve morfolojik açıdan incelenmesi (Dizin-Sözlük).
DEYA	Dinar ve Evciler yöresi ağzı.
DS I	Türkiye'de halk ağzından derleme sözlüğü (1. Cilt).
DS II	Türkiye'de halk ağzından derleme sözlüğü (2. Cilt).
DS III	Türkiye'de halk ağzından derleme sözlüğü (3. Cilt).
DS IV	Türkiye'de halk ağzından derleme sözlüğü (4. Cilt).
DS V	Türkiye'de halk ağzından derleme sözlüğü (5. Cilt).
DS VI	Türkiye'de halk ağzından derleme sözlüğü (6. Cilt).
DSKEB I	Derleme sözlüğüne katkılar (Emirdağ / Burunarkaç köyü).
DSKEB II	Derleme sözlüğüne katkılar (Emirdağ / Burunarkaç köyü).
DYA	Dinar yöresi ve ağızları (inceleme, metin, sözlük).
DYTSV	Denizli yöresi türkülerinin söz varlığı.
EA	Emirdağ ağzı.
HMAKAİSV	Hisarardı mahallesi (Yatağan- Muğla) ağzında kavram alanlarıyla ilgili söz varlığı.
İİA	İscehisar ve İhsaniye ağzı.
İİBİA	İzmir ili Bayındır ilçesi ağzı.
İİÖKBİA	İzmir ili Ödemiş-Kiraz-Beydağ ilçesi ağızları (dil incelemesi-metinler, sözlük).
İİTİA	İzmir ilinin Tire ilçesi ağzı, (dil özellikler-metinler-sözlük).
KAYA	Kütahya Altıntaş yöresi ağzı.
KAYA	Kütahya Aslanapa ve yöresi ağzı.
KDA	Kütahya Domaniç ağzı.
KDYA	Kütahya Dumlupınar ve yöresi ağzı.
KEYA	Kütahya Emet yöresi ağzı (inceleme-metinler-sözlük).
KGYA	Kütahya Gediz ve yöresi ağzı.
KKA	Kula köyleri ağzı.
KPA	Kütahya Pazarlar ağzı.

KSA	Kütahya Simav ağzı.
KŞA	Kütahya Şaphane ağzı.
KYA	Kütahya ve yöresi ağızları.
KYA	Kavaklıdere ve yöresi ağzı.
MA	Manisa ağızları.
MYA	Muğla ve yöresi ağızları.
ÖUAS	Örnekleriyle Uşak ağzı sözlüğü.
SA	Sultandağı ağzı.
SİA	Sinanpaşa ağzı.
SYA	Sarıgöl ve yöresi ağızları.
SYAÖ	Sandıklı ve yöresi ağız özellikleri.
ŞYA	Şuhut ve yöresi ağzı.
TYAİ	Tavşanlı ve yöresi ağız incelemeleri.
UİA	Uşak ili ağızları.
UİKS	Uşak ili köyler sözlüğü.
YKKA	Denizli ili Serinhisar ilçesi Yukarı Karaçay Kocapınar köyü ağzı (inceleme ve sözlük).

KAYNAKÇA

- Akar, A. (2013). *Muğla ve yöresi ağızları*. Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Aydın, N. (2008). *Kütahya Altıntaş yöresi ağzı*, [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Dumlupınar Üniversitesi.
- Bekar, B. (2011). *Kütahya Domaniç ağzı*, [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Dumlupınar Üniversitesi.
- Biber, S. (2010). *Kütahya Gediz ve yöresi ağzı*, [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Dumlupınar Üniversitesi.
- Boz, E. (2002). *Afyon merkez ağzı dil özellikleri-metinler-sözlük*. Afyon Kocatepe Üniversitesi Yayınları.
- Bozalan, H. (2008). *Bergama merkez ilçe ve köylerinde yaşayan yöreklerin ağız incelemesi*, [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Trakya Üniversitesi.
- Büke, H. (2020). Denizli Ağzı'ndan derleme sözlüğüne katkılar, *SDÜ Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, (50), 131-148.
- Caferoğlu, A. (1994). *Anadolu dialektolojisi üzerine malzemeler 1*. Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Çağbayır, Yaşar (2009). *Denizli ili Serinhisar ilçesi Yukarı Karaçay Kocapınar köyü ağzı- inceleme ve sözlük*. Ötüken Neşriyat.
- Çakır, A. (2018). *İzmir ili Ödemiş-Kiraz-Beydağ ilçesi ağızları (Dil incelemesi-metinler, sözlük)*, [Yayımlanmamış doktora tezi]. Ege Üniversitesi.
- Çiftçi, M. (2018). Derleme sözlüğüne katkılar (Emirdağ / Burunarkaç köyü), *Turkish Studies*, 12 (15), 211-232.

- Çiftçi, M. (2018). Derleme sözlüğüne katkılar (Emirdağ / Burunarkaç köyü). *Turkish Studies. Volume 13* (28), 241-264. DOI: 10.7827/TurkishStudies.14511
- Demir, İ. (2012). *Sarıgöl ve yöresi ağızları*, [Yayımlanmamış doktora tezi]. Erciyes Üniversitesi.
- Demirci, E. M. (2019). *Kütahya Şaphane ağızları*, [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Dumlupınar Üniversitesi.
- Dinar, T. (2006). *Başmakçı ve Dazkırı ağızları*, [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Afyon Kocatepe Üniversitesi Afyonkarahisar.
- Dinçay, M. A. (2009). *Kütahya Simav ağızları*, [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Dumlupınar Üniversitesi.
- Dülger, E. (2005). *Banaz ilçesi ağızları*, [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Gazi Üniversitesi.
- Ekici, F. (2019). *Kütahya Dumlupınar ve yöresi ağızları*, [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Dumlupınar Üniversitesi.
- Eratalay, S. (2007). *Alaşehir ve yöresi ağızları*, [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Yüzüncü Yıl Üniversitesi.
- Erdoğan, F. (2007). *Şuhut ve yöresi ağızları*, [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Afyon Kocatepe Üniversitesi.
- Ersoy, M. (2019). *Hisarardı mahallesi (Yatağan- Muğla) ağızında kavram alanlarıyla ilgili söz varlığı*, [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi.
- Eryılmaz, R. (2015). *Çameli ilçesi ağızları ve Çameli ortaokullarında eğitim gören öğrencilerin yerel ağız özelliklerinin Türkçe eğitimine etkisi*, [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Pamukkale Üniversitesi.
- Esgici, R. ve Akin Enver (2015). Eski çağda tarım aletleri, *Tarım Makinaları Bilimi Dergisi (Journal of Agricultural Machinery Science)*, 11 (1), 33-37.
- Gedizli, M. (1999). *Kavaklıdere ve yöresi ağızları*, [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Muğla Üniversitesi.
- Gül, B. (2004). *Eski Türk tarım terimleri*, [Yayımlanmamış doktora tezi]. Hacettepe Üniversitesi.
- Gülensoy, T. (1988). *Kütahya ve yöresi ağızları*. Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Gülsevin, G. (2002). *Uşak ili ağızları*. Türk Dil Kurumu Yayınları.
- İlker, A. (2017). *Manisa ağızları*. Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Kanaç, I. (2010). *Denizli'nin Babadağ ilçesi ağızları*, [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Pamukkale Üniversitesi.
- Kaya, M. (2020). *Kula köyleri ağızları*, [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Manisa Celal Bayar Üniversitesi.
- Kayalar, Ş. (2003). *Dinar yöresi ve ağızları (inceleme, metin, sözlük)*, [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Trakya Üniversitesi.
- Kök Kaplan, Nermin (2020). *Denizli yöresi türkülerinin söz varlığı*, [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Necmettin Erbakan Üniversitesi
- Küçükpapaç, Seyhan. (2021). *Beşkaza yörekleri: dil ve kültür incelemesi*, [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Hacettepe Üniversitesi.
- Örnekkol, F. (2006). *Emirdağ ağızları*, [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Afyon Kocatepe Üniversitesi.

Özkan, İbrahim. (2001). *Sandıklı ve yöresi ağız özellikleri*, [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Afyon Kocatepe Üniversitesi.

Öztürk, D. (2008). *Kütahya Emet yöresi ağız (inceleme-metinler-sözlük)*, [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Dumlupınar Üniversitesi.

Pehlivan, G. (2019). *İzmir ili Bayındır ilçesi ağız*, [Yayımlanmamış doktora tezi]. Manisa Celal Bayar Üniversitesi.

Solmaz, E. (2007). *Bolvadin, Çay ve Çobanlar ağız*, [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Afyon Kocatepe Üniversitesi Afyonkarahisar.

Sunucu, Y. (2001). *Örnekleriyle Uşak ağız sözlüğü*. Sunucu Yayınları.

Şahin, Eda. (1999). *Bayat merkez ağız (dil incelemesi, metin, sözlük)*, [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Afyon Kocatepe Üniversitesi.

Şenyiğit, Y. (2006). *Sultandağı ağız*, [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Afyon Kocatepe Üniversitesi.

Taş, B.(2019). *Denizli Çal ilçesi Selcen köyü ağızının fonolojik ve morfolojik açıdan incelenmesi (Dizin-Sözlük)*, [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Marmara Üniversitesi.

Tayşi, M. (2007). *Tavşanlı ve yöresi ağız incelemeleri*, [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Dumlupınar Üniversitesi.

Türkiye’de halk ağızından derleme sözlüğü (1. Cilt) (2009). Türk Dil Kurumu Yayınları.

Türkiye’de halk ağızından derleme sözlüğü (2. Cilt) (2009). Türk Dil Kurumu Yayınları.

Türkiye’de halk ağızından derleme sözlüğü (3. Cilt) (2009). Türk Dil Kurumu Yayınları.

Türkiye’de halk ağızından derleme sözlüğü (4. Cilt) (2009). Türk Dil Kurumu Yayınları.

Türkiye’de halk ağızından derleme sözlüğü (5. Cilt) (2009). Türk Dil Kurumu Yayınları.

Türkiye’de halk ağızından derleme sözlüğü (6. Cilt) (2009). Türk Dil Kurumu Yayınları.

Uygunoğlu, B. (2018). *İzmir ilinin Tire ilçesi ağız, (Dil özellikler-metinler-sözlük)*, [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Dokuz Eylül Üniversitesi.

Uysal, B. (2007). *Dinar ve Evciler yöresi ağız*, [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Dumlupınar Üniversitesi.

Ünal, M. Yaşar (2013). *Uşak ili köyler sözlüğü*. AKY Yayınları.

Yavaş, Ö. (2009). *Kütahya Aslanapa ve yöresi ağız*, [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Dumlupınar Üniversitesi.

Yıldırım, K. D. (2013). *Bergama yöresi Tahtacı ve Çepni ağızları, (İnceleme, Metin, Sözlük)*, [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Trakya Üniversitesi.

Yılmaz, M. (2006). *İscehisar ve İhsaniye ağız*, [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Afyon Kocatepe Üniversitesi.

Yumurtacı, A. (2012). *Kütahya Pazarlar ağız*, [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Dumlupınar Üniversitesi.

Zeybek, F. S. (2008). *Bayat köyleri ağız*, [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Afyon Kocatepe Üniversitesi Afyonkarahisar.

Zeybek, H. (2007). *Sinanpaşa ağız*, [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Afyon Kocatepe Üniversitesi.

Çeviri Yazı İşaretleri

a. Ünlüler

á	a-e arası ünlü (ince a)
ā	açık e
ā	uzun a
è	e-i arası ünlü (kapalı e)
ē	uzun e
ĩ	kısa i
ö	kısa o
ó	o-ö arası ünlü
ò	o-u arası ünlü
ō	uzun o
ú	u-ı arası ünlü
ù	ü-ö arası ünlü
ū	normalden uzun ü
ǔ	kısa u
ū	uzun u

b. Ünsüzler

Ç	c-ç arası ünsüz
F	f-v arası ünsüz
ğ	art damak g ünsüzü
h	art damak h ünsüzü
k	art damak k ünsüzü
Ɔ	patlamasını kaybetmiş art damak k'sı
K	patlamasını kaybetmiş ön damak k'sı
l	yarı belirsiz l
ñ	art damak n ünsüzü
P	p-b arası ünsüz
S	s-z arası ünsüz
T	t-d arası ünsüz

c. İşaretler

√	ulama
---	-------